

بررسی الگوی سکونت در بافت حاشیه شهر تبریز و ارائه راهکارهایی برای ساماندهی آن

حامد دهقان^{۱*}، مهسا مشایخی میانجی^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه حکیم سبزواری، hamed_arch84@yahoo.com
۲- دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه حکیم سبزواری، m.mashayekhimianji@gmail.com

چکیده

اسکان بشر نقشی تمدن‌ساز در فرایند تاریخی توسعه جوامع داشته است و در این فرایند، شهرها به عنوان برترین سطح اسکان، کانون ایفای این نقش بوده‌اند. امروزه یکی از پدیده‌های عمده ناپایدار کننده شهری-به ویژه در کشور ما-اسکان غیر رسمی است که رو به گسترش نیز می‌باشد. حال که سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه‌نشین به عنوان یک واقعیت و بخش انکارناپذیر شهرهای کشورمان پذیرفته شده‌اند، تقویت بخشی از جنبه‌های مثبت و تضعیف جنبه‌های منفی این سکونتگاه‌ها با تاکید بر امکانات بالقوه و بالفعل موجود در فضاها امکان‌پذیر است.

از این رو در این مقاله با رویکردی تحلیلی-توصیفی، از یکسو به بررسی فاکتورهای مسکن مطلوب و دیدگاه‌ها و مفاهیم سکونت و سیاست‌های برخورد با مشکلات مسکن پرداخته شده است، از سوی دیگر برای پاسخگویی به این سوال که چگونه می‌توان با ارتقا کیفیت الگوهای سکونتی وضعیت نابسامان کالبدی در بافت حاشیه شهرها را بهبود داد، به مفهوم حاشیه-نشینی و راهکارهای بهبود نابسامانی کالبدی در بافت حاشیه شهر با بررسی نمونه موردی (شهر تبریز) پرداخته خواهد شد. در نهایت بهسازی فضاهای حاشیه‌نشین، نوسازی آن‌ها در صورت عدم بهسازی، جابجایی و اسکان در مکان جدید، ایجاد زمینه‌های لازم برای بازگشت افراد به موطن اصلی خود، از جمله راهکارها و پیشنهاداتی هستند که ارائه خواهند شد.

واژه‌های کلیدی: حاشیه‌نشینی، مطلوبیت سکونتی، بافت شهری، نابسامانی کالبدی

۱- مقدمه

از پیامدهای صنعتی شدن و شهرنشینی شتابان، می‌توان به پدیده حاشیه نشینی و سکونتگاه‌های غیررسمی اشاره کرد. حاشیه‌نشینی شهری که شاید هم‌زاد شهر و شهرنشینی باشد، در شرایط امروزی ابعاد بزرگتری یافته و یکی از مسائل مهم کشورها، به ویژه کشورهای کم‌توسعه یافته، محسوب می‌شود. نامناسب بودن الگوی سکونت در مناطق حاشیه‌نشین که نتیجه جریان سریع شهرنشینی است، باعث به وجود آمدن مشکلات و آسیب‌های عدیده‌ای از جمله نابهنجاری و نابسامانی کالبدی در این نواحی شده است که اهمیت و ضرورت بررسی آن را دو چندان می‌کند. اسکان بشر نقشی تمدن‌ساز در فرایند تاریخی توسعه جوامع داشته است و در این فرایند، شهرها به عنوان برترین سطح اسکان، کانون ایفای این نقش بوده‌اند. امروزه یکی از پدیده‌های عمده ناپایدار کننده شهری-به ویژه در کشور ما-اسکان غیر رسمی است که رو به گسترش نیز می‌باشد. حال که سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه‌نشین به عنوان یک واقعیت و بخش انکارناپذیر شهرهای کشورمان پذیرفته شده‌اند، تقویت بخشی از